

Türkiye Florası İçin Yeni *Allium* Türleri II. Sect. *Codonoprasum*.

Species of *Allium* Newly Recorded from Turkey II.
Sect. *Codonoprasum*

Mehmet KOYUNCU*

Bu gün Anadolu'da doğal olarak yetiştiği saptanan *Allium* (soğan) türlerinin sayısı 100'den fazladır (1,3). Ancak yeni araştırmalarla gerek ülkemiz, gerekse *Allium* cinsi için yeni türlere rastlanmaktadır (2,4,5). Anadolu'da yetişen *Allium* türlerini toplamak amacıyla Güney Anadolu bölgemize yaptığım araştırma gezilerinde *Codonoprasum* sek-siyonu kapsamında ve Türkiye Florası için yeni olan 3 tür topladım. Bu türlerin adları, özellikleri ve yayılışları aşağıda verildiği şekildedir:

Sect. CODONOPRASUM

1- *A. amphipulchellum* Zahariadi, Biologia Gallo-Hellenica 6:57 (1975)

Syn: *A. pulchellum* auct. fl. graec., p.p. non G. Don.

Şekil: 1-b Harita: 1

Soğan 1-2.5 cm çapında, ovoid; soğancıksız, dış tunika kabuksu, tam veya sonradan boyuna paralel parçalara ayrılmış; iç tunika ince, beyaz ya da bazen sarı veya portakal rengi. Skapus 20-35 cm boyunda, silindirik, 1/2-3/4 üne kadar yapraklı. Yapraklar 3-4 (-6) tane, 5-20 cm × 0.8-1 mm, skapustan az kısa veya eşit boyda, bazen skapustan daha uzun, tabanda linear, üst kısımlarda yarısilindirik, boyuna oluklu, çıplak veya kenarları skabroz. Spata 2 valvli, 2.5-13 cm uzunlukta,

Redaksiyona verildiği tarih: 10 Mayıs 1979

*Farmakognozi ve Farmasötik Botanik Kürsüsü, Eczacılık Fakültesi, Ankara Üniversitesi

umbelladan daha uzun, tabanda lanseolat, tepede uzun subulat. Umbella 2.5–4 cm çapında, gevşek; pediseller değişik boyda, 1–4 cm uzunlukta, kenardaki çiçeklerin pediselleri geriye doğru kıvrılmış, pedisei ve perigon beyaz renkli, mumsu ince bir tabaka ile kaplı. Perigon kampanulat; tepaller 4.5–5 × 1.8–2 mm, sarı – yeşil veya sarımsı – kırmızı renkte, eliptik – oblong, tepesi obtus. Filamentler belirgin olarak perigondan uzun, hepsi basit, lanseolat; anterler sarı renkli. Ovaryum hemen hemen küresel ya da eliptik, 2.5 mm çapında, kısa saplı, üzeri düz ya da papilli, stilus perigondan belirgin olarak uzun, stigma tam. Kapsül perigona eşit uzunlukta. Çiçeklenme May.–Haz. Bitki sahilden 1500 m'ye kadar taşlı yamaçlarda veya çalılıklar arasında yetişir.

İncelenen örnekler:

C3 ANTALYA: Antalya–Alanya arası, İncekum, *P. brutia* altı, 10 m, *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 6119)! Side harabeleri, *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 6111)! ISPARTA: Davras dağı, Sav Köyü üstü, çalılıklar arası, 1100 m, *Koyuncu* (AEF 5580)! Eğridir, Anamas, Yenicenin üstü *Quercus* ormanı altı, 1200–1400 m, *Koyuncu* (AEF 5615)!

C4 İÇEL: Anamur çevresi, Torosların etekleri, kayalıklar, 200 m, *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 2165)! Silifke kalesi, 200 m, *Koyuncu* (AEF 2140)! Mut–Silifke arası, Kargıcak köyü çevresi, kayalıklar, 180 m, *Koyuncu ve ark.* (AEF 4983)! Mut çevresi, çalılıklar arası, 350 m, *Koyuncu ve ark.* (AEF 5152)!

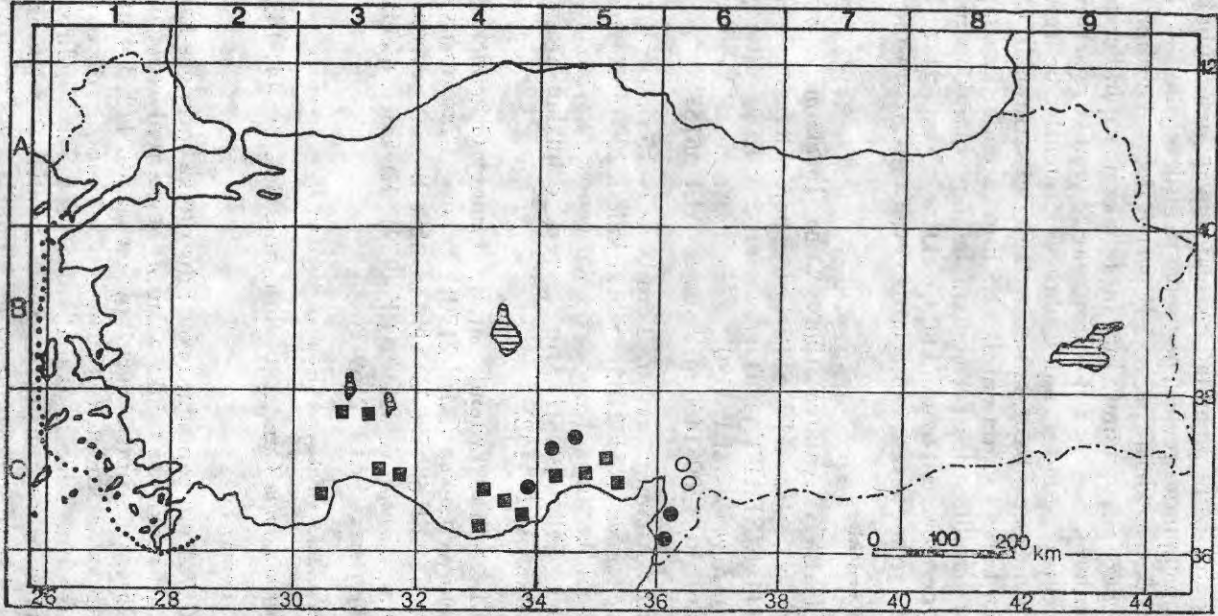
C5 İÇEL: Silifke–Erdemli arası, Cennet–Cehennem mevki, 100 m, *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 2170)! Tarsus–Ulaş arası yamaçlar, 200 m, *Koyuncu* (AEF 6095)! ADANA: Gülek Boğazı çevresi, kayalık yerler, 1200 m, *Koyuncu ve ark.* (AEF 4979)! Kızkalesi mevki, 20–30 m, *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 2169)!

Türkiye dışındaki yayılışı: Yunanistan. Mediterranean elementi.

2– *A. hirtovaginum* Candargy, Bull. Soc. Bot. Fr. 44: 142 (1897).

Şekil: 1–c Harita: 1

Soğan 0.7–1 cm çapında, ovoid; dış tunika ince, gri–kahverengi ya da koyu gri renkli; iç tunika zarımsı, beyaz renkli; soğancık yok. Skapus 10–25 cm boyunda, eğri, boyuna çizgili, 1/2–3/4 üne kadar yapraklı. Yapraklar 3 adet, 6–18 cm × 0.5–1 mm, gövdeye eşit veya bazen ondan uzun, filiform, kanalikulat veya yarısilindirik, yaprak kını ve laminası belirgin gri tüylü. Spata 2 valvli, 2–8 cm uzunlukta, umbella ile eşit boyda veya daha uzun. Umbella 2–4 cm çapında, yaygın, 10–30 ya da daha çok çiçekli; pediseller 1.5–2.5 cm uzunlukta, farklı boyda. Perigon kampanulat; tepaller 3.5–4 × 1.5–2 mm, ob-

Harita. 1 ■ *A. amphipulchellum* ○ *A. hirtovaginum* ● *A. bassitense*

long, obtus. Filamentler tepallerden belirgin olarak uzun, hepsi basit, lanseolat-subulat; anterler sarı renkli. Ovaryum hemen hemen küresel, kısa saplı, stilus perigondan uzun, stigma tam. Kapsül küresel, 4 mm çapında, valvler geniş ovat, tepede emarginat. Çiçeklenme Haz.-Bitki 800-1000 m'ler arası kuru yamaçlarda çalılıklar arasında yetişir.

İncelenen örnekler:

C6 ADANA: Osmaniye-Fevzipaşa arası, Nur Dağı, Fevzipaşa'nın üstü, 800-1000 m, *Koyuncu ve ark.* (AEF 2150)! Nur Dağı, çalılıklar arası, 800 m, *Koyuncu* (AEF 5387)!

Türkiye dışındaki yayılışı: Yunanistan

3- *A. bassitense* Thieb. in Bull. Soc. Bot. Fr. XCV 95: 20 (1948).

Şekil: 1-a Harita: 1

Soğan 0.6-1 cm çapında, ovoid; dış tunika ince, sarımsı-kahverengi; iç tunika beyaz; soğancık yok veya 1-2 tane; varsa 5-15 mm uzunlukta, 3-5 mm genişlikte, akut, saplı, üzeri düz, çoğunlukla erguvani, bazen sarımsı renkli. Skapus 25-65 cm boyunda, ince silindirik, 1/3-1/2 sine kadar yapraklı. Yapraklar 2-4 tane, 7-15 × 0.8-1.5 mm, filiform, yarı silindirik, çıplak. Spata 2 valvli, 1-2.5 cm uzunlukta, boyuna belirgin damarlı, tepesi akuminat. Umbella 1-2 cm çapında, yarıküresel; pediseller 4-15 mm uzunlukta, farklı boyda. Perigon tubular-kampanulat; tepaller 4-5 × 1.2-1.5 mm, oblong-lanseolat, obtus ya da trunkat, orta damar koyu, kenarları beyazımsı-gül renkli. Filamentler basit, lanseolat, tepallerle eşit boyda ya da daha kısa; anterler sarı renkli, 1 mm uzunlukta, 0.8 mm genişlikte. Ovaryum elipsoid, kısa saplı, stilus perigondan kısa, stigma kapitat. Kapsül 3-4 mm, valvler geniş ovat. Çiçeklenme Haz.-Tem. Bitki sahilden 700 m'ye kadar olan yüksekliklerde, makilikler arası veya tarla kenarlarında yetişir.

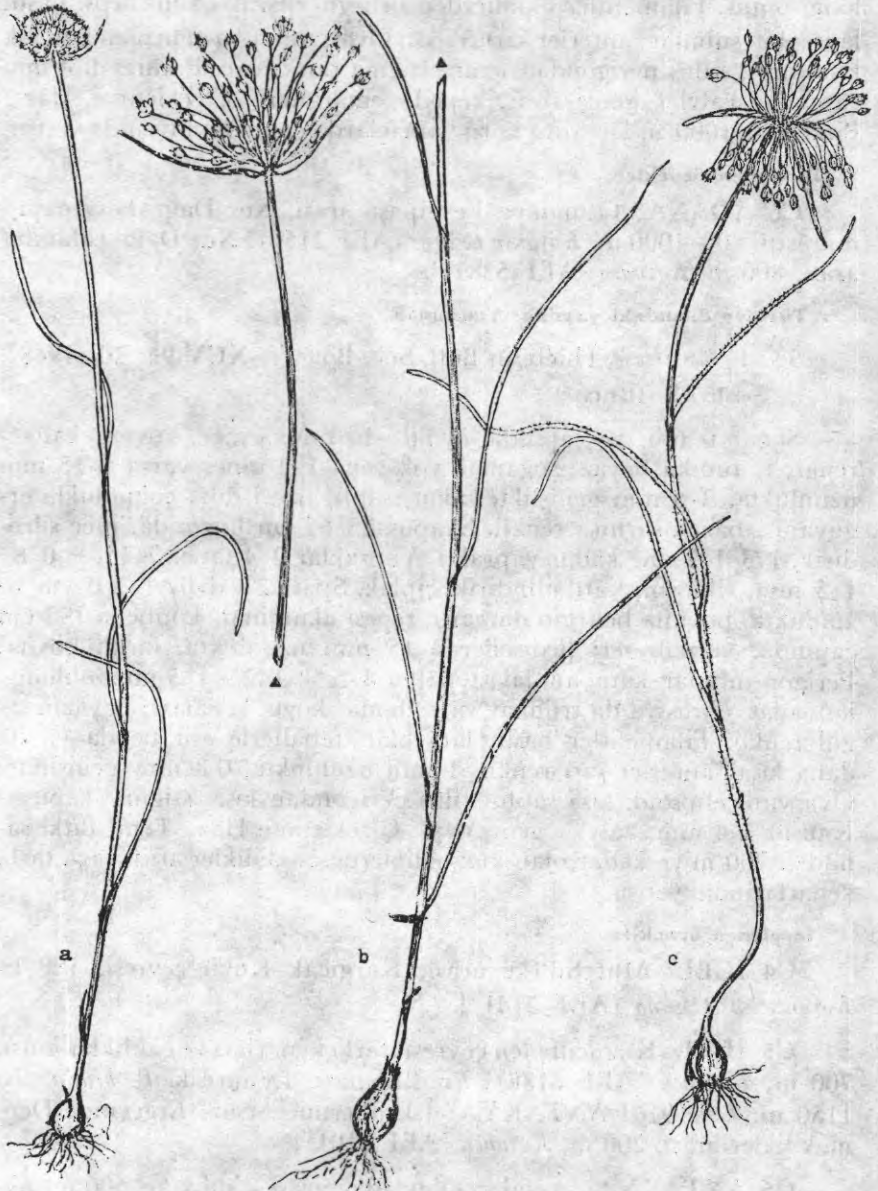
İncelenen örnekler:

C4 İÇEL: Mut-Silifke arası, Kargıcak Köyü çevresi, 180 m *Koyuncu ve Coşkun* (AEF 2141)!

C5 İÇEL: Kuzucubelen çevresi, tarla kenarları ve çalılıklar arası, 700 m, *Koyuncu* (AEF 6188)! Fındıkpınarı, Demirişik, *P. brutia* altı 1150 m, *Uslu* 916! ANTAKYA: İskenderun, Arsuz, Ergeçmez Dere makilikler arası, 200 m, *Koyuncu* (AEF 6101)!

C6 ANTAKYA: Antakya-Yayladağ arası, çalılıklar, 600 m, *Koyuncu* (AEF 5441)!

Türkiye dışındaki yayılışı: Suriye. Mediterranean elementi.

Şek. 1. a- *A. bassitense* Thieb. b- *A. amphiluchellum* Zahar. c- *A. hirtovaginum* Cand. (x1/2)

ÖZET

Güney Anadolu bölgemizden Türkiye Florası için yeni 3 *Allium* türü toplanmıştır. Bunlar: 1-*A. amphipulchellum*, 2- *A. hirtovaginum*, 3- *A. bassitense*.

SUMMARY

Three *Allium* species have been collected from South Anatolia new for Turkish flora. These species are: 1- *A. amphipulchellum*, 2- *A. hirtovaginum*, 3- *A. bassitense*.

LİTERATÜR

1. **Boissier, E.**, Flora Orientalis, 5, 229-285, Geneve et Brasiliae (1882)
2. **Ekberg, L.**, Bot. Not. 122 (1), 20-24 (1969)
3. **Koyuncu, M.**, İç ve Güney Anadolu bölgelerinde yetişen Allium (soğan) türleri üzerinde Taksonomik araştırmalar (Doçentlik tezi - 1978)
4. **Özhatay, N.**, Trakya bölgesi ve İstanbul çevresi Alliaceae familyası üzerinde Taksonomik, Sitolojik ve Palinolojik araştırmalar (Doçentlik tezi - 1977)
5. **Wendelbo, P.**, Acta Horti Gotoburgensis 28, 15-55 (1966)
6. **Zahariadi, C.**, Biologia Gallo-Hellenica 6 (1), 27-64 (1975)